

6. Parsons M. W., Braun S. E. Neuropsychological assessment in neuro-oncology. *Neuropsychological and Psychosocial Foundations of Neuro-Oncology*. Academic Press, 2024. С. 39-51.

7. Romero-Garcia R., Owen M., McDonald A., Woodberry E., Assem M., Coelho P., Hart M. G. Assessment of neuropsychological function in brain tumor treatment: comparing traditional neuropsychological assessment with app-based cognitive screening. *Acta Neurochirurgica*. 2022. № 164(8). С. 2021-2034.

8. Tsiakiri A., Koutzmpi V., Megagianni S., Toumaian M., Geronikola N., Despoti A., Sakka P. Remote neuropsychological evaluation of older adults. *Applied Neuropsychology: Adult*. 2024. № 31(5). С. 796-803.

9. Walsh K. S., Noll R. B., Annett R. D., Patel S. K., Patenaude A. F., Embry L. Standard of care for neuropsychological monitoring in pediatric neuro-oncology: lessons from the Children's Oncology Group (COG). *Pediatric Blood & Cancer*. 2016. № 63(2). С. 191-195.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-496-5-55>

ПСИХОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я КАНДИДАТІВ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ В ДЕСАНТНО-ШТУРМОВІ ВІЙСЬКА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Спеціальний Євген Ігорович

*студент I курсу магістратури, факультет педагогічних технологій
та освіти впродовж життя, спеціальність «Психологія»,
освітня програма «Клінічна та реабілітаційна психологія»,
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир, Україна*

Згідно Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі – ВООЗ), ментальне (психічне) здоров'я – це стан психічного добробуту, що дає змогу людині впоратися зі стресорами, усвідомлювати свої здібності, добре навчатися і працювати, робити свій внесок у життя громади. Психічне здоров'я передбачає змогу приймати рішення, будувати взаємини та бути суб'єктом у своєму житті, впливати на світ довкола [1].

ВООЗ визначає ментальне (психічне) здоров'я невіддільною складовою здоров'я загального та наголошує, що воно є базовим правом людини, оскільки ми всі маємо право на психічне здоров'я і піклування про нього. І залежить воно не лише від самої людини, а й від оточення,

спільноти, подій, фінансового становища, системи охорони здоров'я, інфраструктури і навіть клімату [1].

Сьогодні під час повномасштабного вторгнення російської федерації на територію нашої країни, коли більшість людей, які залучені до сектору оборони, ніколи не планували брати до рук зброю та боронити кордони нашої Батьківщини, проведення діагностики ментального здоров'я саме цієї «психологічно вразливої» категорії військовослужбовців є вкрай важливою, в тому числі для підвищення в подальшому працездатності військових фахівців і боєздатності військ в цілому.

Психодіагностика ментального здоров'я кандидатів на військову службу в Десантно-штурмових військах Збройних Сил України є основним інструментом для повного та всебічного оцінювання їх психоемоційного стану, який ставить перед собою наступні завдання:

- оцінка психологічної придатності кандидатів до служби в Десантно-штурмових військах Збройних Сил України;
- визначення адаптаційних можливостей особи, яка до цього часу не проходила службу в Збройних Силах України чи інших військових формуваннях;
- виявлення осіб, які в подальшому є потенційно здатними залишити військову частину;
- визначення та вивчення індивідуально-психологічних і професійно важливих якостей кандидатів з метою прогнозу успішності їх подальшої професійної діяльності під час проходження військової служби та виконання завдань за призначенням;
- визначення індивідуальних особливостей особи;
- виявлення відхилень в поведінці або взаємодії з оточенням (схильність до суїцидальної поведінки, агресивність, девіантні форми поведінки тощо).

Рання діагностика негативних психічних станів, визначення групи посиленої психологічної уваги серед особового складу дозволяє на ранніх етапах виявити військовослужбовців з низьким адаптаційним потенціалом і високою вірогідністю ранніх і важких проявів бойової психічної травми та її наслідків [2, с. 10].

Проведення соціально-психологічного діагностування кандидатів на військову службу в Десантно-штурмові війська Збройних Сил України здійснюється офіцерами штатної групи професійно-психологічного відбору (далі – ГППВ) та офіцером-психологом (далі – ОП) військової частини на пункті прийому особового складу у відповідності до наказу Міністерства оборони України від 12.09.2022 №272 «Про затвердження Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту» [3], наказів Головнокомандувача Збройних Сил України, інших

нормативно-правових актів Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних сил України та локальних нормативно-правових актів Командувача Десантно-штурмових військ Збройних Сил України.

Первинне психологічне вивчення кандидата офіцерами ГППВ та ОП навчального центру Десантно-штурмових військ Збройних Сил України складається з:

- вивчення особової справи кандидата на проходження військової служби, картки професійного-психологічного відбору кандидата та результатів психологічного тестування, сформованих співробітниками районних (об'єднаних районних), міських (районних у містах, об'єднаних міських) Територіальні центри комплектування та соціальної підтримки (далі – ТЦК та СП), ТЦК та СП міст Києва та Севастополя;

- проведення короткого інтерв'ю (індивідуальної бесіди), під час якої визначається рівень мотивації, функціональна готовності і фізична здатність кандидата виконувати поставлені завдання під час проходження служби;

- спостереження за особливостями поведінки кандидата під час проведення індивідуальної бесіди.

Для підтвердження результатів проведених психологічних тестувань на етапі ТЦК та СП та з метою оцінки поточного психологічного стану кандидата на військову службу в Десантно-штурмових військах Збройних Сил України, офіцери ГППВ та ОП під час відбору кандидатів проводять заходи професійно-психологічного відбору із застосуванням методик, визначених в переліку психодіагностичних методик, які використовуються під час проведення заходів професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту [3] одночасно зі здійсненням оцінки суїцидального ризику.

Під час проведення заходів діагностики психічного здоров'я кандидатів на військову службу в Десантно-штурмових військах Збройних Сил України, офіцери ГППВ та ОП використовують багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» БОО-200 [2, с. 14] та короткий варіант Анкети оцінки суїцидального ризику військовослужбовців (П.І. Юнацкевіч) [4, с. 118].

Багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» БОО-200 призначений для вивчення деяких соціальнопсихологічних і психологічних характеристик особистості, що відображають інтегральні особливості її психічного і соціального розвитку [2, с. 14]. За результатами опитувальника можна виявити, зокрема, наявність виражених ознак нервово-психічної нестійкості і порушення

поведінкової регуляції, виражених ознак акцентуації характеру, схильності до девіантних (аддиктивної і делинквентної) форм поведінки, ознак суїцидальної схильності тощо.

Обробка та інтерпретація результатів здійснюється за допомогою спеціальних ключів. Кандидат на військову службу в Десантно-штурмові війська Збройних Сил України повинен мати максимально високий показник інтегральної оцінки, під якою розуміється рівень стійкості до бойового стресу.

Методика виявлення схильності до суїцидальних реакцій СР-10 (П.І. Юнацкевіч) призначена для виявлення схильності кандидата до суїцидальних реакцій. Питання в ній є адекватними суїцидальним проявам. Використання даних питань і тверджень в якості додаткової інформації дозволяє при проведенні обстеження виявляти осіб, які мають суїцидальні схильності, і формувати з них «групу посиленої психологічної уваги» [4, с. 113]. При інтерпретації результатів анкети, слід пам'ятати, що вказана методика констатує лише початковий рівень розвитку схильності особистості до самогубства в період її обстеження [4, с. 117].

По результатам опитування вираховується показник схильності до суїциду (низький, нижче середнього, середній, вище середнього, високий). Кандидати з показниками (середній, вище середнього, високий) не рекомендуються на військову службу в Десантно-штурмові війська Збройних Сил України.

За результатами психологічного вивчення кандидата, офіцерами ГППВ та ОП формується остаточний висновок про професійно-психологічну придатність особи до служби в Десантно-штурмових військах Збройних Сил України («рекомендується», «не рекомендується»).

Варто зауважити, що, зважаючи на специфіку завдань військовослужбовців, які проходять службу в Десантно-штурмових військах Збройних Сил України, офіцерами ГППВ та ОП здійснюється ретельне вивчення та діагностика ментального здоров'я кандидатів на військову службу, оскільки від цього в подальшому залежить якість виконання бойових завдань, спрямованих на захист кордонів нашої Батьківщини та наближення неминучої перемоги.

Література:

1. World Health Organization. «Mental health: strengthening our response». URL: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response>.
2. Агаєв Н.А., Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В., Ткаченко В.В. Збірник методик для діагностики

негативних психічних станів військовослужбовців: Методичний посібник. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2016. С. 10-14.

3. Наказ Міністерства оборони України від 12.09.2022 № 272 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1088-22#Text> (дата звернення: 11.03.2025).

4. Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Корня Л.В. Психологічна оцінка суїцидального ризику у військовослужбовців. Методичний посібник. – Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2019. С. 113-118.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-496-5-56>

ЕМОЦІЙНЕ ЛІДЕРСТВО ЯК ПРЕДИКТОР ЕФЕКТИВНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ КЕРІВНИКІВ

Чернявська Тетяна Павлівна

*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри диференціальної і спеціальної психології,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

Постановка проблеми. Збройні сили стикаються із безпрецедентними викликами, які вимагають від військових керівників не лише високого рівня професійної підготовки, а й розвинених лідерських якостей. У сучасних умовах гібридних війн, інформаційного протистояння та швидких змін на полі бою, емоційне лідерство стає ключовим фактором ефективного управління військовими підрозділами.

Емоційний інтелект та здатність керівника впливати на емоційний стан підлеглих безпосередньо визначають рівень бойового духу, мотивації та згуртованості військового колективу.

В умовах стресу, невизначеності та високого фізичного й психологічного навантаження керівники, які володіють емоційним лідерством, здатні зберігати контроль над ситуацією, ухвалювати виважені рішення та підтримувати ефективну комунікацію в підрозділах.

Дослідження цієї теми є надзвичайно важливим, оскільки воно дозволяє розкрити механізми впливу емоційного лідерства на результати військової діяльності та розробити практичні рекомендації для підготовки майбутніх командирів. Удосконалення навичок